

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Kto wie gdyby nas lepiej i piękniej kuszono

Author: Tomasz Gęšina

Citation style: Gęšina Tomasz. (2018). Kto wie gdyby nas lepiej i piękniej kuszono. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wyrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 165-167). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Kto wie gdyby nas lepiej i piękniej kuszono

O cytacie

Cytat pochodzi z wiersza *Potęga smaku* Zbigniewa Herberta, pomieszczonego w tomie *Raport z obłąkanego Miasta* z 1983 roku. Utwór zadedykowano profesor IZYDORZE DĄMBSKIEJ. Jest on wyrazem sprzeciwu wobec systemu totalitarnego (komunizmu). Estetyka i etyka miały wpływ na tytułową potęgę smaku, która okazała się niezwykle pomocna w odróżnianiu dobra od zła. Tak jak w przypadku PANA COGITO, bohatera wielu wierszy Herberta, tak i tu można mówić o postawie określanej mianem „wyprostowanej”. Walka o prawdę to najważniejszy cel, w imię którego warto nawet poświęcić własne życie.

Cytat w widoczny sposób nawiązuje do BIBLI. W kulturze chrześcijańskiej najbardziej znane jest kuszenie Adama i Ewy oraz kuszenie Chrystusa, które zostały opisane w tej świętej księdze. „Kusić” to ‘zachęcać kogoś do czegoś, czego nie powinien robić lub nie ma na to ochoty’, natomiast biblijny sens słowa „kusić” to ‘poddawać kogoś próbie’. Historię Adama i Ewy poznajemy w *Starym Testamencie*, w *Księdze Rodzaju*. Pierwsi ludzie ulegli namowom węża-kusiciela i mimo zakazu skosztowali owocu z drzewa poznania dobra i zła. Z kolei w *Nowym Testamencie*, w *Ewangelii według św. Mateusza* została opisana scena, w której Chrystus, Syn Boży, był trzykrotnie kuszony przez diabła na pustyni. Oba motywy są bardzo często podejmowane w sztuce (malarstwie, muzyce, literaturze).

Tytuł wiersza – *Potęga smaku* – i jego treść wykorzystują wieloznaczność słowa „smak”. Jest to przede wszystkim ‘zmysł, który umożliwia rozpoznanie właściwości jedzenia’, ale m.in. też ‘upodobanie do czegoś’ czy ‘poczucie piękna, harmonii i elegancji’.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Bądź wierny Idź*

Nawiązania

W 1983 roku ukazała się płyta *Pamiętki* Przemysława Gintrowskiego, znanego polskiego barda. Jednym z opublikowanych na niej utworów była *Potęga smaku*. *Pamiętki*, wydane po raz pierwszy nieoficjalnie (w tzw. drugim obiegu), podobnie jak wiersz Herberta stały się wyrazem sprzeciwu wobec systemu totalitarnego. Na płycie, oprócz utworów autora *Potęgi smaku*, znalazły się kompozycje do wierszy Marka Tercza oraz Jacka Kaczmarskiego.

Warto wiedzieć

- BIBLIA – zob. **A niechaj narodowie wždy postronni znają, / Iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają!*
- DĄMBSKA IZYDORA – profesor, filozof, uczennica Kazimierza Twardowskiego, przedstawicielka lwowsko-warszawskiej szkoły filozoficznej. Odrzuciła propozycję komunistycznego rządu tworzenia kultury opartej na kłamstwie. Na początku lat 50. uniemożliwiono Dąmbskiej zarówno prowadzenie zajęć dydaktycznych, jak i publikowanie prac. W 1964 roku, niespełna 10 lat po objęciu katedry na Uniwersytecie Jagiellońskim, z rozkazu władz została przeniesiona do Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk (PAN), gdzie zakazano jej kontaktów z młodzieżą. Do końca życia była wierna swoim ideałom i – pomimo wielu intratnych propozycji – nie ugięła się pod żądaniem komunistycznego rządu.
- PAN COGITO – zob. **Bądź wierny Idź*

Z opracowań

Doskonale pamiętamy ironiczne słowa z *Potęgi smaku*: „Kto wie gdyby nas lepiej i piękniej kuszone / słano kobiety różowe płaskie jak opłatek / lub fantastyczne twory z obrazów Hieronima Boscha” [...]. Na plan pierwszy wysuwa się rzetelność merytoryczna komentatora, podkreślana chyba po to, by skuteczniej przeciwstawić się napierającej ideologizacji.

Berkan-Jabłońska 2004, 26–27

Jeśli za estetyczny odpowiednik sumienia uznać *smak* – jak to zdemontowała najdobitniej cytowana tu już wielokrotnie *Potęga smaku* – to może to być kryterium ostateczne tylko o tyle, o ile wyznacza pewien

punkt orientacji, idealny punkt, do którego należy dążyć, ale którego osiągnąć niepodobna.

Barańczak 2001, 168-169

Bibliografia

- Barańczak S., 2001: *Uciekinier z Utopii. O poezji Zbigniewa Herberta*. Warszawa.
- Berkan-Jabłońska M., 2004: *O przywracaniu godności naszym oczom. „Prośba”*.
W: Woźniak-Łabaniec M., Wiśniewski J., red.: *Dlaczego Herbert. Wiersz - komentarze - interpretacje*. Łódź.
- Opacka-Walasek D., 2001: *Czytając Herberta*. Katowice.

Tomasz Gęsina